

αποδοχέα.

~~βίβλος~~ μας. Μας μίσησε να για το βιβλίο
 είχε ~~είχε~~ από καιρό έλεγχο για ένδοξη,
 μας έδωσε να το έρωτο είχε ετοιμάσει
 ο Τυφίμαχος Κανδός. Δέλεα γνήσια, σκληρά, και
 σαν σημάδι σε βορεινό, καμηκίνο λογίο.
 Όταν ένα βιβλίο για το φθινόπωρο του
 σου ^{όπως μας είχε} ~~μας~~ ^{μας} να λαγιάριωμε σε κενή καρδιά
 κενή.

Το φθινόπωρο, είναι τα λόγια του, είναι μια ευστο-
 χογική κατάσταση. Ντρέχτη να σου φύση να
 σου άνδρωτο. Έχεις ~~προς~~ σιγή και νιώθει
 ο άνδρωτος του ανάγκη να κολάξει πίσω,
 να συρθεί του δρόμο και κέρσει, να κάνει,
 αν δέσει, μια καινούρια επανένταξη του δρόμου
 σου. Τότε κατακλιμάκω μέσα του αισθητά
 μια κάρτα ~~κίτας~~, αισθητά μαλακία, κόβει.
 λέει στο "φθινόπωρο" του

Τώρα να φάσαμε σου κέρσι εάχι του βουρά,
 κλη' μου, και να φύγει ή να φύγω,
 εδώ αν καθίσουμε για λίγο,
 θύκο να να το φως του δεινιού.

Δε γέω και έμεινε ο δρόμος επιδοσά
 δε γέω να κάρουμε ή σέβει και τα κίσι
 σίγλα μόνο να φατακλήσιω
 τα κέρσι μας με σίγλα και σωστά.

Είναι φυσικά κατ'αντιστοιχίαν να ~~πρέπει~~
 ζουν ομοίως για τον θόδοση Πιερίδη, γι'
 αυτό τον Ενανεωτή Πόντι, ~~πούταν~~
~~να~~ βίωσα τα, λέστος ζωής, η ~~ζήτηση~~ ελπίση,
 η ~~ζήτηση~~ σφαίραση, ~~είναι~~ ^{η μάχη και το χαρπάρισμα,}
~~για τον και Ενανεωτή Πόντι~~ ^{το ανήμπορο σώμα,} ~~με~~

~~Η~~ ~~την~~ ~~ζήτηση~~ του ~~Πόντι~~ ~~Πιερίδη~~. ~~Η~~ ~~τον~~ ~~θόδοση~~
~~Πιερίδη~~ ~~είναι~~ ~~από~~ ~~τα~~ ~~παιδιά~~ ~~από~~ ~~την~~ ~~περίοδο~~
 στον θόδοση Πιερίδη ~~από~~ το ποίημα ~~και~~ ~~αν~~
 η ~~πρωτοεργασία~~ το 1950 ~~πρωτοδημοσιεύθηκε~~
 ύστερα από ~~βραβείο~~ στην "Χαράμη" τον
 Ιερόθεο τα 66 ~~από~~ ~~μετά~~ ~~τον~~ ~~θάνατο~~ ~~της~~
~~Καλλιόπης~~. ~~Η~~

" Ακόμα λίγο να δουλέψω, ακόμα λίγο,
 ακόμα μια ανάσα μου να δώσω
 για να βάνει ο άνδρας, l' αδελφί μου,
 ακόμα είναι αγρό και την σεφρανεμένη
 ακόμα λίγο να δουλέψω, ακόμα λίγο
 να ζω, να γελάω, να λεγαδιώ,"

~~Από~~
 Είναι αλήθεια ακριβώς η ~~εργασιοτική~~
 η ~~αγωνιστική~~ διάθεση, ~~και~~ ~~διαρκώς~~ ~~χαρά~~
~~υπάρχει~~ ^{να} ~~κόρη~~ ~~λίγο~~ ~~το~~ ~~έργο~~ ~~τα~~
 τιμώμενος, είναι αλήθεια ~~και~~ ~~διαρκώς~~ ~~σαν~~

νικῆς πνευματικῆς κληρονομιάς, πού ἔθρεψε καί θρέφει τήν πνευματική ζωή τοῦ ἑλληνοκυπριακοῦ στοιχείου τῆς Κύπρου. Ἐπιμονή στίς καθαρά κυπριακές ρίζες σημαίνει πάνω ἀπ' ὅλα πλήρη κι' ἀμετάκλητη ἀναγνώριση τῆς ξεχωριστῆς κρατικῆς οὐτότητας τοῦ νησιοῦ, γεγονός, πού ἐπέβαλαν μιά σειρά ἱστορικές, πολιτικές καί ἄλλες συγκυρίες, πού δέν εἶναι τῆς στιγμῆς ν' ἀναλύσουμε. Καί μιά τέτια ἀναγνώριση πρέπει νά ὀλοκληρώσει τόν κύκλο της. Ἡ Κύπρος ἔχει ἀνάγκη τῆς δικῆς της κουλτούρας τό ἴδιο ὅπως καί τῆς δικῆς της οἰκονομίας, τῶν δικῶν της κρατικῶν ὀργάνων καί νόμων.

Ἡ Κύπρος δοκιμάζεται στίς μέρες μας σκληρά, φῶς δέν φαίνεται νά προβάλλει ἀκόμη ἀπό πουθενά. Τό μέλλον εἶναι ἀβέβαιο. Γιά ἓνα μονάχα πράγμα εἶναι σίγουρος ὁ λαός μας. Γιά τήν ἀνάγκη νά βρίσκονται συνεχῶς σέ συναγερμό ὅλες οἱ δυνάμεις, γιά τήν ἀνάγκη νά τεθοῦν σέ κινητοποίηση τά πάντα — μαζί καί ἡ ἱστορία, ἡ παράδοση, τό πνευματικό δυναμικό κι' οἱ παρακαταθη- κες.

(Ὁμιλία γιά τούς δύο ποιητές, πού 'γινε στήν Ἀθήνα τό Φθινόπωρο τοῦ 1978).

~~Θοδόσης Πιερίδης —~~

~~ὁ μαχητής — ποιητής~~

Ἄν ὑπάρχει κάτι τό οὐσιῶδες, τό θεμελειακό, πού ἄφησε πίσω του ὁ Θοδόσης Πιερίδης αὐτό εἶναι ἡ ἐνεργητική του στάση ἀπέναντι στήν ζωή. Δέν εἶχε ἀπομονώσει τόν ἑαυτό του, ὁ ποιητής, σέ γυάλλινους πύργους, γιά νά χρησιμοποιήσω μιά κοινότυπη φράση, δέν εἶδε τήν ἀποστολή του σάν καλλιτέχνη σέ μιά ἀτέρμονη περιπλάνηση μέσα τούς μελαγχολικούς χώρους τῶν χλωμῶν φεγγαριῶν καί τῶν ἡλιοβασιλεμάτων καί τῶν θλιμμένων στιγμῶν τῆς μοναξι- ᾶς.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ Θοδόσης Πιερίδης ἀπό τά πρῶτα του κι' ὄλας ποιήματα στρέφει τά πυρά του ἐνάντια στούς « Ἐκλεχτούς», πού τά τραγούδια τούς «ἄλλη δέν ἔχουν χάρη παρά νά κάμνουν τά κορίτσια νά δακρῶζουμε τίς νύχτες, κάτω ἀπ' τό φεγγάρι». Καυστηριάζει ἐκεῖ ὁ Θ.Π. τούς «μαίτρ πού «ἄλλη δέν ἔχουν χάρη/ παρά μέ ὀφθαλμοπάτες νά γεμίζουν τή ζωή κάποιων ἐστέ/ τήν κρύα κι' ἄδεια/ καθώς σκιές τή νύχτα πού στοιχειώνουνε/ καί ζωντανεύουνε τά σπίτια τά ριμάδια...»

Ὅχι, διαλαλεῖ ὁ Θ.Π., δέν εἶναι αὐτός ὁ δρόμος τῆς ποίησης! Ἀπό τήν ἀρχή ὄνειρεύεται ὁ Θοδόσης τά μεγάλα τραγούδια, τά τραγούδια τά βουερά, τά τραγούδια ὅπου σφύζει ἡ πολύβουη ζωή. Ἡ ἀληθινή ποίηση ἔλεγε - δέν εἶναι παιγνίδι. Εἶναι πάντα ἀγάπη γιά τόν ἄνθρωπο καί ἀγώνας γιά μιά δίκαιη ζωή.

«Στούς δρόμους — τόνιζε — μέλλει νά ζήσει τό τραγούδι γιά τούς ἀνθρώ- πους».

Καί σ' ένα άλλο κείμενο του τονίζει ο ποιητής.

«Στίς εποχές πού ζοῦμε ἢ λύτρωση τοῦ ποιητῆ εἶναι μόνο μέσα στήν ζωή, μέσα στοὺς ἀνθρώπους, μέσα στὸν λαό. Μέσα στό λαϊκό κίνημα. Ἐκεῖ θά διαλυθοῦν μιὰ — μιὰ οἱ ἀγωνίες πού σέ πνίγουν, ἐκεῖ θ' ἀνοίξουν ὄλες οἱ πόρτες πού κλείνουν τοὺς δρόμους σου».

Παρακολουθώντας τὸν Ποιητῆ στά πρῶτα του βήματα βλέπεις πῶς εἰσέρχεται στὸν ποιητικό στίβο μέ ὄρμη, μέ διάθεση μαχητή.

«ὦ, Νιότη, Νιότη! Φέρνω σου τ' ὄριμο, τό μεστό κορμί,/
τὴν πλούσια σάρκα πού σφριγᾷ καὶ λαχταρᾷ καὶ τρέμει./
Εἶν' ὄλο ζωή καὶ δύναμη κι' εἶναι ὄλο ὕγεια, φωτιά κι' ὄρμη,/
.....

Ἔ, Νιότη, Νιότη! Μιά ψυχὴ παρθένα σουῶχω φέρει».

Γραμμένο τό ποιῆμα αὐτό στά 1929, ὅταν ὁ Θεοδόσης ἦταν 21 χρόνων, δίνει ἕνα ἀπλό δείγμα τῆς γραφῆς τοῦ νέου ποιητῆ. Ὁ Θ.Π. ζοῦσε τότε στήν Αἴγυπτο ὅπου ἦταν ἀπό καιρό ἐγκατεστημένη ἡ οἰκογένεια του. Μέ τό χωριό ὅπου γεννήθηκε, τό Τσέρι (τό χωριό τῆς μητέρας του) καί μέ τό Δάλι (τό χωριό τοῦ πατέρα του) οἱ δεσμοί ἦταν πάντα στενοί σέ βαθμό πού ὁ ἀδελφός τοῦ Θεοδόση, γνωστός πεζογράφος Γεώργιος Φιλίππου — Πιερίδης, προλογίζοντας τὰ ἄπαντα τοῦ ποιητῆ ἀναφέρει καί τὰ δύο αὐτά χωριά σάν τόπους ὅπου πέρασε τὰ παιδικά του χρόνια ὁ ἀδερφός του.

Στό Κάιρο τέλειωσε ὁ Θ.Π. τὴν Ἀμπέτειο Σχολὴ καὶ τό Γαλλικό Λύκειο, ἐκεῖ ἐργάστηκε σάν ἀποφοίτησε, στήν ἀρχὴ σάν ὑπάλληλος τράπεζας, ἀργότερα σ' ἐπιχείρηση βαμβακιοῦ καί πῶς ὕστερα στά δικαστήρια. Ταυτόχρονα ἐντάσσεται στό προοδευτικό κίνημα, τὸν φλογίζουν οἱ νέες, ἀντιφασιστικές, ἐπαναστατικές ἰδέες. Πρωτοστατεῖ στήν κοινωνικὴ πολιτικὴ δράση. Πρωτοστατεῖ ταυτόχρονα καὶ στήν πνευματικὴ δράση. Ἐπιδίδεται στά γράμματα, γράφει, μεταφράζει, ἀρθρογραφεῖ.

Γράφει:

«Μέ τοῦτα ἐδῶ τὰ κουρασμένα χέρια/ μ' αὐτὸν τὸν νοῦ πού
τόν κοκκίνησε ὁ θυμός/ θά ξαναφέρουμε ἐμεῖς καί τὰ λουλούδια
καί τ' ἀστέρια/ καὶ τὴ χαρὰ, τό γέλιο καὶ τό φῶς...»

Ἐχει διαμορφωθεῖ πιά ὁ ἐπαναστάτης — ποιητῆς κι' ἔστω ἂν ὁ ποιητικός του λόγος δέν ἔχει ἀκόμη ἐκείνη τὴν ποιότητα τοῦ κατοπινοῦ ἔργου του εἶναι ἐκδηλο ἐδῶ ἐκεῖνο τό στοιχεῖο τῆς αὐτοπεποίθησης μέ τό ὁποῖο μπαίνει στὸν καλλιτεχνικό στίβο. Πρόκειται σαφῶς γιὰ μιὰ αὐτοπεποίθηση πού στηρίζεται στήν συνειδητοποίηση τῆς ταξικῆς θέσης πού κλήθηκε νά ὑπερασπίσει καὶ τῆς σοβαρότητας τῆς ἀποστολῆς πού ἀναλάμβανε.

Βρισκόμαστε στήν δεκαετία τοῦ 30, μιὰν ἐποχὴ ἀνόδου τοῦ φασισμού καὶ ξέφρενης προετοιμασίας γιὰ ἕνα καινούριο, φοβερό πόλεμο. Σχηματίζεται ὁ ἄξονας Χίτλερ — Μουσσολίνι, στήν Ἑλλάδα ἐπιβάλλεται ὁ Μεταξᾶς. Στήν Ἰσπανία κτυπιέται μέ τὴν φωτιά καὶ τό σίδηρο ἡ Δημοκρατία ἀπὸ τὴν ἐμπρο-

σθοφυλακή της πιο μαύρης, ιμπεριαλιστικής αντίδρασης. Ο ποιητής συγκεντρώνει τα πυρά του ενάντια στις σκοταδιστικές, φιλοπόλεμες δυνάμεις. Πρωτοστατεί στην σύσταση της Διεθνούς Ειρηνιστικής Ένωσης, του Καίρου, και από την πέννα του βγαίνουν στίχοι που κτυπούν καιρία τον στόχο. Το συνθετικό του ποίημα «Πόλεμος» είναι ένδεικτικό όχι απλώς μιας συναισθηματικής αντίδρασης στα μαύρα σύννεφα, που συγκεντρώνονταν απειλητικά πάνω από τον πλανήτη αλλά και μιας βαθύτερης σύλληψης της ουσίας του φαινομένου «Πόλεμος».

Στην εισαγωγή του ποιήματος Θ.Π. περιγράφει το σκηνικό μιας συγκέντρωσης όπου από μια εξέδρα όμιλει ο ρήτορας, ένα πρόσωπο περίεργο που αλλάζει συνεχώς μορφή. Την μία στιγμή είναι στρατηγός, φορτωμένος με παράσημα και ζωσμένος με σπαθί, την άλλη μετατρέπεται σε δεσπότη με ράσο, ύστερα γίνεται ύπουργός ή τραπεζίτης με χαρτοφύλακα και μονογυάλι, πιο ύστερα ποιητής με καλλιτεχνική γραβάτα και ακόμη δάσκαλος έτοιμος να μιλήσει για τα όστα των προγόνων. Λέει ο πολύμορφος αυτός ρήτορας:

« Έμπρός παιδιά! Έμπρός παιδιά! Η πίστις και η Πατρίς
μέ βροντεράν σās κράζουσι φωνήν. Έλευθερία
Έκδίκησις και Πόλεμος! Μεγάλοι Ίδέαι τρεις.

Μπροστά των δέν θ' αντισταθεί βάρβαρος δύναμις καμμία».

Είναι φανερό, ότι ο ποιητής αναφέρεται στον πόλεμο που τον προετοίμαζαν από πολλές πλευρές οι προαγωγοί των ιμπεριαλιστικών συμφερόντων.

Και παίρνουν τον λόγο οι φαντάροι. Κι' έδω ο ποιητής βρίσκεται σε προχωρημένες θέσεις. Ο λαός που ρίχτηκε στα χαρακώματα δέν μοιάζει καθόλου με πρόβατον που τό σέρνουν στην σφαγή. Είχε προηγηθεί ή τρομακτική εκείνη σφαγή του Α' Παγκοσμίου Πολέμου κι' ήξερε ο Ποιητής ότι μέσα από τις φλόγες του ξεπήδησε ή όργή των άγανακτισμένων Ρώσων φαντάρων, που ύπηρξαν ένας από τους βασικότερους συντελεστές της Μεγάλης Όχτωβριανής Σοσιαλιστικής Έπανάστασης. Κι' ο Θεόδωρος πίστευε στην δύναμη του λαού, στη νομοτελειακή αλλαγή, στο σοσιαλιστικό μέλλο.

Λέει λοιπόν ο φαντάρος στον ρήτορα, που μέ τό προκάλυμμα των ιδεών της Πατρίδος και της Θρησκείας προσπαθεί να σύρει τον άπλό λαό στον χορό του Πολέμου:

«Όταν τά χέρια μου είχανε ματώσει/ χτίζοντας τό δικό σας
τό παλάτι/ δένμίλαγα τί μ' είχατε στραβώσει.../ Μά και
φονιάς; Όχι! Τώρα έχω μάτι/ να δώ... Δέν σās δουλεύω
μέ ντουφέκι/ Και λέω: Προσέξτε τό θυμό του εργάτη/ θά πέσει να σās κάψει
άστροπελέκι».

Και πιο κάτω ένας άλλος φαντάρος προσθέτει:

«Όχι! Οί άνθρωποι δέν είναι γεννημένοι/ τόσο σκληρά
θεριά κι' όρνια κι' άγρίμια/ Όχι δέν έχουν τόσο στομαωμένη/
ψυχή, τόση μαβρίλλα, τόση γύμνια...»

Καί βγαίνει τώρα ό ίδιος ό ποιητής μπροστά:

«Φτάνει πιά νά σās τρέφουν παραμύθια./ 'Ακούστε μέ.../
'Εγώ σκότωσα τό κλάμα/ και μέσ' στό στήθος μου άνθισε ή
αλήθεια/ Μή ζητιανεύετε τή ζωή σας σάν μιá χάρη./ Τίς
δυνάμεις σας νιώστε πούναι πλήθια/ Καί πάρτε πίσω ότι σκληρά σās έχουν
πάρει».

Τό ίδιο αυτό θέμα τής ειρήνης και του πολέμου τό συναντούμε συχνά στό
έργο του Ποιητή. 'Υπάρχει και συλλογή μέ τόν τίτλο «'Εμβατήριο τής Ειρή-
νης». Πολύ άργότερα στην δεκαετία πιά του 60 θά γράψει:

«Νιώθω ότι κάθε αληθινός ποιητής διψά σήμερα για ένα τραγουδι πού νά λέει βαθιά,
φερωμένα κι' όλόπλευρα τούτη τήν απλή αλήθεια: Πώς από τόν καιρό πού υπάρ-
χουν άνθρωποι άπάνω στην ύδρόγειο σφαίρα, τώρα για πρώτη φορά ή ανθρωπότητα
παίρνει τή μοίρα της στά χέρια της. Τώρα για πρώτη φορά μπορεί ό άνθρωπος
κρατώντας γερά τό χαλινάρι τής φοβερής δύναμης πού τούδωσε ή έπιστήμη του, νά
γίνει άρχοντας τής φύσης, τής ζωής και του έαυτου του».

'Ο Θ.Π. όμως είναι πάνω άπ' όλα γνωστός για τήν δουλειά π' άφησε πίσω
του και πούναι αφιερωμένη στην άγαπούλα του, τήν Κύπρο. 'Εκεϊ, κυρίως
στην «Κυπριακή Συμφωνία», στον «Νόστο» και στην «'Ονειροπόληση πάνω
στά τείχη τής 'Αμμοχώστου» — βρίσκονταν οι κορφές τής ποιητικής του
δημιουργίας. 'Ο Θεόδωρος κι' ή πολυαγαπημένη του συντρόφισσα ή 'Αλεξάν-
δρα, για τήν όποία άξίζει ειδική αναφορά κι' ειδική τιμή, ήρθαν στην Κύπρο
για άναπαυση τό καλοκαίρι του 1947. 'Εδω στην Κύπρο τούς γνωστοποιήθηκε
άπόφαση τής Κυβέρνησης του Φαρούκ γι' άπέλαση. "Ας σημειωθεί πώς σ'
όλα τά προηγούμενα χρόνια υπήρξε έντονη ή παρουσία του Θ.Π. στην προο-
δευτική πολιτική κονίστρα τής Αιγύπτου και στό έλληνικό δημοκρατικό
κίνημα πού στεκόταν φρένο στις συνωμοσίες των 'Ελλήνων βασιλοφρόνων
στό Κάιρο και στις πλεκτάνες τής βρετανικής 'Ιντέλιτζενς Σέρβις. Μ' άποτέ-
λεσμα τήν φυλάκιση του ποιητή. Τό ζευγάρι μένει στην Κύπρο δυό χρόνια και
τό 49 ξεκινά για τό Παρίσι όπου ό Θ.Π. παρακολουθεί μαθήματα στό Πανεπι-
στήμιο τής Σορβόννης μέχρι τό 52 όπότεν πηγαίνουν στό Βουκουρέστι. 'Εκεϊ
στην σοσιαλιστική Ρουμανία θά παραμείνει ό Θ.Π. για δέκα όλόκληρα χρόνια,
μέχρι τό 1962, όπότεν θά πάρει τόν δρόμο του γυρισμού στό νησί του. 'Ισως
νάναι παράξενο πώς ό Θ.Π. πούχε γράψει μέχρι τήν περίοδο εκείνη για τόσα
και τόσα θέματα, πούχε τραγουδήσει τήν 'Ισπανία, τό Στάλιγκραντ, τήν 'Αθή-
να του Δεκέμβρη, τόν ναυτεργάτη πού πολέμησε στον Γράμμο, τήν Κορέα, τό
Βιετνάμ, τό Παρίσι, είναι ίσως, επαναλαμβάνω, παράξενο πώς μέχρι τό 1954
όέν έχει άγγίξει σοβαρά, σέ ποίημα τήν Κύπρο.

Όταν φυσικά αυθαίρετη οποιαδήποτε προσπάθεια έρμηνείας αυτού του
φαινομένου. 'Η καλλιτεχνική δημιουργία περνά μέσα από άγνωστα μονοπά-
τια. 'Ο Θ.Π. έξ' άλλου ζούσε στην διασπορά, σ' ένα διεθνιστικό περιβάλλο,
και ήταν φυσικό τά πρώτα του πετάγματα νά βρίσκονταν σ' αυτόν άκριβώς
τόν πλατύ χώρο. Σέ συνέχεια όταν άρχισε νά μεστώνει και σάν άγωνιστής και

σάν ποιητής είχε δεθεί πιά μέ τό ελληνικό αντιστασιακό κίνημα κι' ήταν φυσικό πάλι νά εντάξει καί τόν έαυτό του καί τήν ποίηση του στήν γενικώτερη έλλαδική ποίηση.

Ο Μάρκος Αυγέρης προλογίζοντας τό «Χρυσό Μονοπάτι» πού κυκλοφόρησε τό 1961 υπογραμμίζει άκριβώς τούτο, ότι ή ποίηση πού δημιούργησε ό Πιερίδης θρέφεται από τό επαναστατικό πνεύμα τής ελληνικής ζωής. «Μιά όψη κι' ένα κομμάτι άπ' αυτή τήν τεράστια έποποιΐα —τονίζει— αγωνίζεται νά συλλάβει ή ποίηση του ή πιό σωστά έναν αντίλαλο άπ' αυτό τό συναγερμό τών ψυχών καί τόν αγωνιστικό ξεσηκωμό τού ελληνικού λαού θέλει ν' αποδώσει».

Καί στό Παρίσι κι' ιδιαίτερα στό Βουκουρέστι «όπου θά καταλήξει θά δεθεί άμεσα μέ τίς δραματικές περιπέτειες τού ελληνικού αντιστασιακού καί άριστερου κινήματος κι' αυτό θά βρεί τήν έκφραση του στόν κορμό τού έργου του. Τό ελληνικό όμως κίνημα περνούσε από μιά σοβαρότατη ήττα, πού από τής πλευράς της οδήγησε σέ μιά βαθειά κρίση τήν πολιτική του πρωτοπορεία. Κι' αυτή ή κρίση δέν μπορούσε παρά νάχει τόν αντίκτυπο της καί στήν ευαίσθητη ψυχή τού ποιητή, πού ζούσε μέσα στήν καρδιά τών γεγονότων. Ένδεικτικό αυτής τής κατάστασης είναι ίσως τό «Φθινόπωρο» πού γράφτηκε τό 1953 «όταν ή χρυσή μου συντρόφισσα κι' έγώ» όπως γράφει «είχαμε διαβεί στήν πύλη του Φθινοπώρου». «Βρισκόμασταν τότε —προσθέτει— κάπου στους δρόμους τής περιπλάνησης μας κι' ήταν οί καιροί πολύ σκληροί. Σ' αυτό χρωσιέται τό βόρειο τοπίο καί τό κλίμα τής μεγάλης μοναξιάς πού άνασταίνει αυτή ή ποίηση.»

Τό έργο αυτό δίσταζε πολύ ό ποιητής νά τό δώσει στό φώς τής δημοσιότητας λόγω άκριβώς αυτής τής θλίψης καί τής πίκρας πού τό διαπερνούσε. Τήν άπόφαση νά τό εκδώσει τήν πήρε μετά τόν θάνατό τής 'Αλεξάνδρας του τό 66, όταν βρέθηκε καί πάλι μέσα σ' ένα παρόμοιο κλίμα, προσωπικής αυτή τήν φορά άπελπισίας.

Όπως καί νάχει είναι άκριβώς μετά τό «Φθινόπωρο», μέσα στό καλοκαίρι τού 1954, πάρχισε νά γράφεται ή «Κυπριακή Συμφωνία», αυτό τό ρωμαλέο, όρμητικό έργο τ' όλο δύναμη, λεβεντιά καί υγεία, τ' όλο όμορφιά καί χάρη. Κι' ήταν αυτό μιά αντίδραση καί μιά στροφή πρós τίς ρίζες τίς πιό βάθειές, τίς ρίζες τής δικής του ιδιαίτερης πατρίδας.

Στήν Κύπρο κλιμακώνουνταν τότε οί μαζικοί, πολιτικοί άγώνες τού λαού ενάντια στήν βρετανική άποικιοκρατία, ό λαός μας έπεδείκνυε σφρίγος, τό μεγάλο λαϊκό κίνημα, διεύρυνε συνεχώς τήν οργανωμένη του βάση, ή γραμμή του για τήν καθολική αντιιμπεριαλιστική ένότητα τού λαού, (ένότητα καί μέ τό σύνοικο τούρκικο στοιχείο) έπειθε τίς μάζες καί στρίμωχνε τόν κατακτητή. Ταυτόχρονα όμως δραστηριοποιούνταν καί τά κέντρα πού έπεξεργάζουνταν καί κατεύθυναν τήν ιμπεριαλιστική πολιτική καί στρατηγική, ή Κύπρος, όσο προσήγγιζε ή μεγάλη μάχη τών πετρελαίων, άποκτούσε όλοένα καί μεγαλύτερη σημασία. Έτσι ενώ από τήν μιά τό Λονδίνο έδειχνε τά δόντια του επανα-

λαμβάνοντας τά «οὐδέποτε» ἀπό τήν ἄλλη καταστρώνουνταν σχέδια, παγίδες καί συνωμοσίες, βρίσκουνταν δηλαδή ὑπό ἐκκόλαψη οἱ νέες φρικτές περιπέτειες πού θά ἀκολουθοῦσαν.

Τόν ἴδιο ἐκεῖνο χρόνο, τό 1954, ὁ Νίκος Καζαντζάκης ἔλεγε ὅτι ἡ Κύπρος δέν ἦταν πιά μιὰ λεπτομέρεια. «Γίνεται — τόνιζε — τό μοιρόγραφο κέντρο ὅπου παίζεται ἡ ἠθική ἀξία τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου».

Ὁ Θ.Π. παρ' ὅλο πού βρίσκουνταν ἐκτός Κύπρου ~~ἐν τούτοις~~ εἶχε τήν δυνατότητα νά παρακολουθεῖ ἀπό κοντά τά γεγονότα καί τό ὀξύμμενο του πολιτικό αἰσθητήριο τοῦ ἀγωνιστῆ — στοχαστή τοῦ ἔλεγε πῶς στό νησί του ἐπετυλίγουνταν μιὰ σύγκρουση μεγάλων διαστάσεων. Ὁ ποιητής εἶχε πιά πίσω του καμιὰ δεκαριά ποιητικές συλλογές, πληθώρα κειμένων — αἰσθητικῶν, πολιτικῶν. Ἦταν πιά ἕνας καθ' ὅλα διαμορφωμένος ἐπαναστάτης — ποιητής ἔτοιμος νά καταπιαστεῖ μ' ὁποιαδήποτε ἀποστολή.

Ὁ Θεόδωρος ἦταν ἔτοιμος γιά τό ἔργο τῆς ζωῆς του! Χρόνια δούλευε τά πύργους του:

*« Ἄν ἐξόμπλιαζα στίχους — λέει — ἕνα τρίτο τοῦ αἰῶνα
τί νά γύρευα τάχα;
Μονάχα νά σπουδάξω / πῶς λαξεύουν τήν τέχνη καί τήν στήνουν
κολῶνα / πῶς σμιλεύουν τό στίχο τό γερό καί τόν ἄξο /
Μονάχα νά γλυκαίνει, νά τρανέψει ἡ φωνή μου / νά σέ πῶ
σά σοῦ ἀξίζει καί σοῦ πρέπει νησί μου».*

*« Ὁ καλλιτέχνης — θᾶγραφε ἀργότερα — μπορεῖ νά
ὀδοιπορήσει ἀνάμεσα σέ χῶρες καί ἔθνη καί λαούς, μπορεῖ ν'
ἀπλώσει τήν ψυχή του στά πιό ἀσυνόρευτα πλάτη τῆς διεθνικό
τητας, μπορεῖ ν' ἀνήκει στόν κόσμο ὅταν ἀνήκει σέ κάποια
γῆ. Μπορεῖ νά γίνει πανάνθρωπος μόνο ὅταν εἶναι ἄνθρωπος ἑνός τόπου, μόνο
ὅταν μένει πιστός στόν ἑαυτό του καί τόν
λαό του».*

Ὅταν ὁ Θ. Π. ἄρχισε τόν Ἰούλη τοῦ 54 νά γράψει τήν «Κυπριακή Συμφωνία» ἡ Κύπρος πού ὀρθώνουνταν μπροστά του δέν ἦταν ἕνας ἀπλός ἐρεθισμός ἀλλά μιὰ ἀκατάσχετη ροή ἐρεθισμῶν. Ἦταν ἡ ζωή τῶν πατεράδων του, ἦταν τό αἶμα πού κυλοῦσε μέσα του. Τό τραγούδι του ὁ Ποιητής τόθελε πάντα νά ναι μιὰ πολυφωνία. « Ἡ μονωδία — ἔλεγε — ἀπομονώνει μιὰ μουσική γραμμή, σχηματικά, αὐθαίρετα».

Εἰδικώτερα γιά τήν Κύπρο ὁ Θεόδωρος ἠθελε τό τραγούδι του ν' ἀπλώνεται πρὸς ὅλες τίς κατευθύνσεις, νά παίρνει καί τούς ἀνθρώπους, καί τό τοπίο, καί τήν ἱστορία καί τά ἄψυχα καί τά ἔμψυχα τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ νησιοῦ.

« Νομίσατε — λέει ἀπευθυνόμενος πρὸς τούς σιδερόφραχτους κατακτητές — πῶς τούς χάσαμε τούς αἰῶνες μας, πῶς χάσαμε τήν μνήμη μας, τή ρίζα μας, τήν ψυχὴ μας!»

Και ξεκινᾷ ὁ ποιητής νά ξυπνήσει τίς μνημές, ν' ἀνασύρει τίς βαθειές ρίζες, νά θέσει σέ κίνηση τίς ψυχές. Κινητοποιεῖ τούς πάντες. Ἄς εἶναι μόνο ἐκεῖνο τό παιδί..., ἄς εἶναι μόνο ἐκεῖνη ἡ γρηούλα, ἢ τά κορίτσια, πού ξέρουνε νά σφιγγουν στά δακτύλια τους μιά ἄρμαδιὰ ἀπό φλόγες. Ἡ οἱ γερόντοι καί τά παλληκάρια.

«Κ' εἶδατε καί τά παλληκάρια μας... Τούς εἶδατε τά σαββατόβραδα/ ν' ἀφήνουνε τίς ἀψηλές τίς σκαλωσιές/ νάφήνουν τίς βαθιές τίς μεταλλόφλεβες/... Κοιτάξτε τους, λοιπόν, κοιτάξτε τους! Αὐτοί ὅλοι τά κάνουν μιάν ἀπέραντη ἀπόφαση/... Νά μήν παραμερίσουν, νά μή σκύψουν τά μάτια/...».

Ἐκεῖ ὅπου μπαίνει σέ κίνηση τό τοπίο ἐκεῖ ὁ Ποιητής ἀποδεικνύεται ἕνας μεγάλος μάστορας. Οἱ σελίδες αὐτές εἶναι πλημμυρισμένες μ' ὄλο τόν πλοῦτο τῆς πληθωρικῆς, λυρικῆς ψυχῆς. Ἐδῶ ἀκριβῶς, αὐτές οἱ ἐκρήξεις χρώματος κι' ὁμορφιάς προδίδουν τό πάθος, πού φλόγιζε τήν καρδιά τοῦ Θ.Π. γιά τήν Κύπρο του, ἕνα πάθος πού ἀποκτοῦσε ἀκόμη μεγαλύτερη ἐμβέλεια λόγω τῆς ἀγωνιστικῆς θέσης τοῦ ποιητῆ, λόγω τῆς ξεκάθαρης του ἰδεολογικῆς τοποθέτησης.

Ἐδῶ παρελαύνουν γνώριμες εἰκόνες τῆς Κύπρου μας — μοναχικά κυπαρίσσια, γονατισμένες φραγκοσυκιές, λεῦκες σάν πράσινες κραυγές, κάπαρη π' ἀρπάχτηκε στό φρύδι τοῦ γκρεμοῦ τρομαγμένη, ξεροπόταμοι π' ἀκίνητοῦνε πετρωμένοι, μακρόσυρτα σούρουπα, χειμῶνες διαβατάρικοι, καλοκαίρια πού θρονιαζόνται ντυμένα στά χρυσά.

«Κι' αὐτή ἡ θάλασσα, κι' ἐτοῦτο τό κύμα. ἐτοῦτο τό κύμα τό κρασόχρωμο πού ἀνασηκώνεται ὡς μαστάρι καρπερό/ ἐτοῦτο τό κύμα πού πήζει, ἀσπρογαλίζει, μαϊστραλίζει/ ἐτοῦτο τό κύμα πού πλέκει νταντέλες καί τίς χαλᾶ/ καί πάλι τίς πλέκει καί τίς ἀπλώνει στό περιγιάλι...»

Καί πιό πέρα:

«Λέω τά πλούτη μας ὅλα – λέω καί τρέμει ἡ φωνή μου
λέω τίς τόσες σου χαρές καί τά τόσα σου κάλλη/ ἡλιοφίλητη
Κύπρος, πανώραιο νησί μου/ πού σάν ρόδον ἀνθίζεις στοῦ
γιαλοῦ τήν ἀγκάλη/ πού σάν ρόδον ἀνθίζεις στή ζωή μου καί
μένει/ καί μοσκιές μου φορτώνεις τήν ψυχή καί τά φρένα».

Καί νά, ὅταν πιά θά φορτιστεῖ τό συναίσθημα μ' ὄλη αὐτή τήν ὁμορφιά ὁ ποιητής θ' ἀλλάξει τόν τόνο τῆς φωνῆς του καί θά πάρει τήν θέση τοῦ μαχητῆ, καί θά βροντοφωνάξει: «Θά φύγετε κουρσάροι!

Ἐκεῖνα τά σκυλιά πού φέρατε μαζί σας/ γιά νά ὀσμίζονται
μέ τά ρύγχη τους τῆς Λευτεριάς τίς πατημασιές/ θά τά
πάρτετε καί θά φύγετε/. Ἐκεῖνες τίς κόκκινες ματιές τοῦ
τρόμου/ πού σκορπίσατε στίς νύχτες μας, στίς μέρες μας/...
θά τίς πάρτετε καί θά φύγετε».

Ἐπάρχει μιά ρωμαλέα αἰσιοδοξία, στήν «Κυπριακή Συμφωνία». Ἡ σύγκρουση ὅπως τήν συλλαμβάνει ὁ ποιητής εἶναι σέ τελευταία ἀνάλυση σύγκρουση δύο κόσμων.

... Μᾶς μετρήσατε λάθος — λέει — καί δέν εἶδατε πόσο γίνη ἡ Κύπρος μεγάλη/ Στῆς Εὐρώπης τῆ μέση, στῆς Ἀσίας τό βάθος/ κι ὡς τό Μόσκοβο φτάνει — γιά μετρεῖστε μας πάλι — γιά μετρεῖστε μας πάλι!/ Δέν μετριέται ὁ λαός μας τώρα πιά...»

Δέν εἶναι τυχαῖο πού τό μεγαλόπνοο αὐτό ἔργο τοῦ Θεοδόση Πιερίδη ἔγινε στίς μέρες τῆς τραγωδίας σημεῖο ἀναφορᾶς. Ἀπ' αὐτό ἀπόσπασαν κομμάτια γιά μελοποίηση οἱ συνθέτες μας, οἱ στίχοι του πρόσφεραν ὑλικό στά καλλιτεχνικά προγράμματα τῶν λαϊκῶν συγκεντρώσεων, στίς εἰδικές σελίδες τῶν ἔφημερίδων, στίς ραδιοφωνικές ἐκπομπές. Λές καί γράφτηκε χτές τό κείμενο! Τόσο μεγάλη ἡ ζωντάνια του κι ἡ ἐπικαιρότητα του!

Κι εἶναι ἐδῶ ἀκριβῶς, στήν διάρκεια, ὅπου ζυγίζεται ἡ ἀξία ἐνός δημιουργοῦ, στήν ἱκανότητα νά πλάθει μιά δεύτερη ζωή μέσα στήν ὁποία περικλείεται καί τό παρόν καί τό παρελθόν ἀλλά καί τό μέλλον.

Ὁ Θ.Π. ζεῖ ἀκόμη ἀνάμεσα μας ἔστω κι ἂν πᾶνε δέκα χρόνια ἀπό τότε πού μᾶς ἔφυγε. Τό ἔργο πού μᾶς ἄφησε εἶναι ὄπλο πού λειτουργεῖ τήν κάθε μέρα μέσα στόν ἐξαιρετικά σημαντικό χῶρο τοῦ πνευματικοῦ μετώπου, ὅπου οἱ ἀνάγκες εἶναι τεράστιες. Ἡ καινούρια φάση τῆς ἱστορίας μας, πού ξεκινᾶ ἀπό τό καλοκαίρι τοῦ 74 ἔθεσε ἐπὶ τάπητος καινούρια θέματα καί προβλήματα κι ἡ τέχνη συμβάλλει ὅσο κανεῖς στήν συνειδητοποίηση τῆς καινούριας πραγματικότητας.

Εἶναι φυσικά ἀκόμη γρήγορα γιά νά ἐκτιμήσουμε τόν βαθμό τῆς ἀνταπόκρισης τοῦ καλλιτεχνικοῦ μας δυναμικοῦ σ' αὐτές τίς ἀυξημένες ἀνάγκες κι οὔτε εἶναι τῆς στιγμῆς μιά τέτοια ἐκτίμηση. Ἐνα μονάχα εἶναι βέβαιο —κι αὐτό ἔχει σημασία σήμερα — πῶς ὁ Θ.Π. εἶναι μέ τήν ζωή του, τήν δράση του καί τό ἔργο του ἕνας δάσκαλος, ἕνα πρότυπο γιά τοὺς νεώτερους, γιά ἐκείνους πού φιλοδοξοῦν καί πού μποροῦν νά συμβάλουν στόν ἀγῶνα τοῦ λαοῦ τους ἀπ' αὐτό ἀκριβῶς τό ταμπούρι — τό ταμπούρι τῆς ἀγωνιστικῆς, τῆς στρατευμένης τέχνης.

Δέν εἶναι συνταγές πού προσφέρουμε καί θάταν ἀφέλεια νά νομιστεῖ ὅτι ζητοῦμε ἀπό τοὺς νέους νά γράψουν ὅπως ἔγραφε ὁ τιμῶμενος ποιητής. Ἐκεῖνο πού λέμε εἶναι ὅτι θά πρέπει νά διδαχτοῦμε ἀπό τό πάθος τοῦ Θ.Π., ἀπό τήν φλόγα πού τόν ἔκαιε — ἀπό τό εὖρος τῆς ματιᾶς του π' ἀγκάλιαζε τά πάντα καί τά νερά καί τά δέντρα καί τά μεγάλα τά δάση κι ἕνα φύλλο μοναχικό καί τόν ἀσυνόρευτο οὐρανό καί τό μόριο τῆς σκόνης. Θά πρέπει νά διδαχτοῦμε ἀπ' ἐκείνη τήν θαυμαστή ἱκανότητα του νά δένει τά πάντα. Ἀπ' ἐκείνη τήν ἱκανότητα νά βλέπει βαθειά μέσα στά πράγματα, ἀπ' ἐκείνη τήν πίστη του πρὸς τήν δύναμη τοῦ λαοῦ του καί πρὸς τόν τελικό του θρίαμβο.

Φίλοι, ὑπάρχει ἕνα ποίημα, πού θά φιλοδοξοῦσε νά γράψει ὁ κάθε ἀγωνιστής — ποιητής —. Τό ποίημα αὐτό τό πρωτόγραψε ὁ Θεοδόσης τό 1950, τό ξαναδούλεψε ὅμως καί τό δημοσίεψε στήν «Χαραυγή» τόν Σεπτέμβρη τοῦ 1966, λίγο μετά τόν θάνατο τῆς Ἀλεξάνδρας του — κι ὅλοι οἱ φίλοι του ξέρουν πόσο τοῦ κόστισε ἐκεῖνος ὁ θάνατος — καί λίγο πρὶν ἀπό τό δικό του μεγάλο ταξίδι.

Θα μπορούσαν να εκωδούν νιάτα κατὰ τὴν
 τὸν θόρον κτερίδη, γ' αὐτὸν τὸν βάρδο τῆς
 κούρας καὶ μὰς εἶχε ἴσοο χενίφορα - τὴν
 ἰδία χροιά παρκαμπίλων, καὶ εἶχε οὐρα
 Τέλειος Ἀνδρῆς, ὁ ἄλλος εὐκαλαίμης ποί-
 νηος τῆς κούρας, ~~καὶ ἡν κὶ ἐκείνη~~
~~ἦν καὶ εἶται βέβαιον καὶ δὲ πέντε χρο-~~
~~νία καὶ μετὰ τὸν ἄνδρα, μετὰ~~
~~καὶ διαπορῆται βώματα, καὶ ἐκείνη, με-~~
~~ταὶ διαπορῆται καὶ καὶ κτερίδης τῆς διαπορῆς~~
 καὶ εἶα βώματα καὶ εἶχε φασί, ~~εἶχε~~
 καὶ μετὰ τὴν κτερίδη τὸ εἶχε κατὰ τὸ
 εἶχε ἀνατολῆς τῆς ποταμῆς
 εὐκαλαίμης καὶ τῆς ποταμῆς. Τονίω τὸ εὐκαλαί-
 μης νιάτῃ καὶ κτερίδης ἢ κτερίδης
 φασί μετὰ τὸ εἶχε καὶ τὸν δὺο
 εἶχε εὐκαλαίμης βάρδα τὸ τῆς ποταμῆς
 εἶχε, καὶ τῆς ποταμῆς, ὁ ποταμῆς
 ποταμῆς τὸ εὐκαλαίμης μετὰ τὸν κτερίδη.

